

образование, 40·4% сж съ срѣдне и само 11·5% сж съ нисше. — Освѣнъ това, че самитѣ избирани сж въ непосредствени връзки съ избирателитѣ, но и *служилиятъ елементъ* въ земствата, който много пжти надминва количеството на самитѣ земски изпълнителни органи, е който стои въ движението на мѣстнитѣ нужди, изслѣдва ги и ги формулира. Тоя служилъ земски елементъ е *руската интелигенция*. И това, което честъта на рускитѣ земства, което така ги издига и прави рѣшителни фактори за прогреса на Русия, е разнообразната многогодишна дѣйность на руската интелигенция на земското поприще. Тя бѣ и е естествена помощница на мѣстнитѣ съюзи, които трѣбваше да се ориентиратъ срѣдъ грамадното разнообразие на мѣстнитѣ нужди. И колкото правителствената властъ се стрѣми да направи земствата органи на своята разпоредба, толкова руската интелигенция ги заставяла даже и при най-стѣснени условия да работятъ за народното благо. Къмъ това трѣбва да прибавя, за честь на руското дворянство, че то въ грамадната си частъ не е било никога противонародно, което се потвърждава и отъ многото недавнашни конституционни адреси на дворянскитѣ събрания до царя.

Специфичната дѣйность на земствата, това е организираната около земскитѣ учреждения дѣйность на руската интелигенция, която създаде такива резултати, като: *земска медицина, земски училища, земска статистика и земски агрономи*. Това сж вече типове въ руската дѣйствителность.

„Сега може да се каже, че земствата обърнаха Крѣпостната Русия въ повече или по-малко културна страна, като създадоха макаръ и на нѣкои мѣста недостатъчна, но дѣйствителна медицинска помощ, прѣдприеха мѣрки за оздравяването на селата, взеха на себе непоносима задача съ народното образование, по най-различни способности способстватъ на народния поминѣкъ и т. н.“¹⁾

Да видимъ сега какви простори дава на земската дѣйность самиятъ законъ, съ други думи, каква е компетенцията на земствата.

Споредъ земското положение земствата се занимаватъ изобщо съ „воденето на работитѣ отъ мѣстни ползи и нужди на губернията и уѣзда“, които прѣди всичко се характеризиратъ като „ступански“. Подробно сжщо сж изброени: 1) Земски повинности, парични и натурални, 2) земски имущества, 3) пжтища, пжтни постройки, болници и мѣста за ношуване въ пжтуването; 4) земска поща, 5) лѣчебни и благотворителни заведения, 6) народно продоволствие²⁾, 7) взаимно земско застраховане. Освѣнъ това на „попечение“ земско е оставено още: 1) Охранението на народното здраве, 2) прѣдупрѣждаване мороветѣ по добитѣка, 3) прѣдупрѣждаване и гасене на пожаритѣ и по-доброто построение на селата, 4) развитието на срѣдствата за народното образование, 5) помощ на земледѣлието, промишленностьта и търговията³⁾.

¹⁾ Народное Хозяйство 1901 г. кн. I.

²⁾ Тозъ законъ отъ 1900 г. мина въ рѣцѣтъ на правителството.

³⁾ Коркуновъ II 319.